

Dziennik Urzędowy

PRENUMERATA. *
Rocznie. . . 24 mk. *
Półrocznie. . 12 „ *
Kwartalnie. . 6 „ *

Komisarza Rządu Polskiego
na powiat Białostocki.

OGŁOSZENIA
* Za stronicę . 50 mk.
* „ półstron. 25 „
* „ wiersz petit. 50 f. .

Redakcja i Administracja w Komisarjacie Rządowym.

TREŚĆ NUMERU:

1. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie Organizacji Odbudowy Rolnictwa i Pomocy Rolnej.
2. Odezwa Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do ludności w sprawie dzierżaw przymusowych.
3. Ustawa Sejmowa z dnia 28 lutego 1919 r. w przedmiocie zaopatrzenia ludności w drzewo opałowe i budulcowe.
4. Rozporządzenie w sprawie użytkowania własności reemigrantów.

WROGOWIE

OTACZAJĄ POLSKĘ!

NA WOJSKO I BRONŃ

potrzeba pieniędzy!

NIE WOLNO ZWLEKAĆ ANI CHWILI

KUPUJMY

Polską Pożyczkę

PAŃSTWOWĄ!

Ogłaszam niniejszym, że zapisy na Pożyczkę Państwową 1919 r., oraz dary na Skarb Narodowy przyjmują Urząd Pocztowy oraz wszystkie Banki miejscowe.

Komisarz Rządu Polskiego na powiat Białostocki.

Rozporządzenie.

Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie Organizacji Odbudowy Rolnictwa i Pomocy Rolnej.

§ 1. Stosownie do Rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 22 marca 1919 r. Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych podejmuje akcję Odbudowy Rolnictwa i Pomocy Rolnej, mającą na celu współdziałanie w podniesieniu wytwórczości rolnej w Państwie oraz udzielanie pomocy najbardziej zniszczonym gospodarstwom rolnym przez dostarczenie potrzebnych nasion, narzędzi, inwentarzy i t. p.

§ 2. Dla skutecznego powyższych zadań Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych prowadzi szczegółowe badania potrzeb rolnych w kraju i tworzy w tym celu odpowiednie okręgi-obwody, powierzając je opiece wyznaczonych do tego inspektorów rolnictwa.

§ 3. Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych opiera swoją działalność na miejscowych organizacjach gospodarczo-społecznych, powołując do życia przy ich pomocy Komitety Pomocy Rolnej (Gminne i Powiatowe).

§ 4. Gminny Komitet Pomocy Rolnej składa się z pięciu osób, wybranych za wzajemnym porozumieniem przez Rady Gminne i miejscowe organizacje gospodarcze, oraz przedstawicieli zainteresowanej ludności. Wybór członków Komitetu i prace jego odbywają się pod kontrolą przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, który udziela Komitetowi wskazówek co do zakresu i sposobu jego działalności oraz roztacza nad tą działalnością opiekę rządową. Do udziału w pracach Komitet ma prawo zapraszać według swego uznania inne osoby z głosem doradczym.

§ 5. Komitet Powiatowy Pomocy Rolnej tworzą dwaj przedstawiciele Sejmików Powiatowych, dwaj delegaci miejscowych instytucji gospodarczych oraz przedstawiciele Komitetów Gminnych po jednym z każdej gminy. Komitet powołuje z pośród siebie 5 osób, którym powierza załatwianie spraw w zakresie działania Komitetu. Komisarz powiatowy lub jego przedstawiciel i Inspektor Rolnictwa wchodzi z urzędu w skład Komitetu Powiatowego.

§ 6. Komitet Powiatowy Pomocy Rolnej urzęduje jako ciało doradcze pod kontrolą przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, który roztacza nad działalnością Komitetu opiekę rządową.

§ 7. Zakres czynności Komitetu Gminnego Pomocy Rolnej:

Do zakresu pracy Komitetu Gminnego Pomocy Rolnej należy:

a) zbieranie szczegółowych wiadomości o potrzebach miejscowej ludności rolniczej, dotyczących zasiewów wiosennych i ozimych;

b) określanie istotnych niezbędnych potrzeb co do nasion i inwentarzy żywych i martwych gospodarstw małorolnych i większej własności;

c) czuwanie nad prawidłowym dostarczeniem udzielonych produktów i inwentarzy;

d) zorganizowanie dostawy i remontu inwentarza, niezbędnego dla zniszczonych gospodarstw;

e) udzielanie instrukcji i wskazówek z zakresu gospodarstwa rolnego.

§ 8. Zakres czynności Komitetu Powiatowego Pomocy Rolnej:

Komitety Powiatowe:

a) utrzymują stały kontakt i kierują pracami Komitetów Gminnych w celu zbierania niezbędnych danych statystycznych oraz informacji o stanie dokonanych prac;

b) przeprowadzają repartycję inwentarza i nasion, oraz kontrolę nad ich zużytkowaniem;

c) na podstawie uzyskanych materiałów wydają opinię, opracowują wnioski w przedmiocie przyznawania ulg przy podziale nasion i inwentarzy, i wraz ze źródłem uzasadnieniem przedstawiają je za pośrednictwem miejscowego Inspektora Rolnego do uznania Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

§ 9. Dla przeprowadzenia sprzedaży, repartycji oraz rozrachunków za inwentarze, nasiona i inne materiały, dostarczone przez siebie, Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych korzysta z pomocy instytucji społecznych Kooperatyw, Syndykatów, Kółek Rolniczych, Hurtowni R. G. O., stosownie do porozumienia z niemi.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych:

(—) Janicki.

Warszawa, dnia 15 kwietnia 1919 r.

Instrukcja

dla Komitetów Pomocy Rolnej.

I.

W powiatach zniszczonych przez wojnę powstają Komitety Pomocy Rolnej gminne i powiatowe.

II.

Gminny Komitet Pomocy Rolnej składa się z pięciu osób, wybranych za wzajemnym porozumieniem przez Rady Gminne i miejscowe organizacje gospodarcze, oraz przedstawicieli zainteresowanej ludności. Wybór członków Komitetu i prace jego odbywają się pod kontrolą przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, który udziela Komitetowi wskazówek, co do zakresu i sposobu jego działalności, oraz roztacza nad tą działalnością opiekę rządową. Do udziału w pracach Komitet ma prawo zapraszać według swego uznania inne osoby z głosem doradczym.

III.

Komitet powiatowy Pomocy Rolnej tworzą dwaj przedstawiciele Sejmików powiatowych, dwaj delegaci miejscowych instytucji gospodarczych, oraz przedstawiciele Komitetów gminnych, po jednym z każdej gminy. Komitet powołuje z pośród siebie 5 osób, którym powierza załatwianie spraw w zakresie działania Komitetu. Komisarz powiatowy lub jego przedstawiciel i Inspektor Rolnictwa wchodzi z urzędu w skład Komitetu Powiatowego.

IV.

Komitet Gminny Pomocy Rolnej ma za zadanie okazywanie pomocy w okręgu swojej gminy gospodarstwom, które nie są w stanie przeprowadzić o własnych siłach zasiewów wiosennych, poznać ich potrzeby i zarejestrować je według wzorów, opracowanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych, przesłanych przez Komitet Powiatowy Pomocy Rolnej.

V.

Po Stwierdzeniu potrzeb poszczególnych gospodarstw, zniszczonych przez wojnę, Komitet Gminny Pomocy Rolnej spisuje gospodarstwa potrzebujące pomocy rolnej, sporządza wykazy imienne gospodarstw każdej wsi z podaniem ilości potrzebnych żywych i martwych inwentarzy i nasion, określa wysokość i warunki wymaganego kredytu z wyjaśnieniem stanu materialnego osób, potrzebujących pomocy, wykazuje przestrzeń ziemi ornej, pozostającej odłogiem, przyczem pilnuje, by wysokość przyznanego kredytu nie przewyższała 50 marek na morgę posiadanej ziemi i przesyła wykazy do Komitetu Powiatowego P. R.

VI.

Zależnie od zarządzenia Komitetu Powiatowego Pomocy Rolnej Komitet Gminny Pomocy Rolnej skierowuje maszyny i narzędzia rolnicze, nasiona i inny inwentarz, przeznaczony przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych na pomoc ludności zrujnowanej przez wojnę i prowadzi kontrolę nad ich użytkowaniem.

VII.

Komitety Gminne Pomocy Rolnej organizują dostawę nasion, inwentarzy na miejsce ich przeznaczenia i pomagają ludności w zasianiu pól, organizują miejscową ludność w celu pomocy wzajemnej.

VIII.

Komitety powiatowe Pomocy Rolnej obowiązują:

- a) określenie istotnych i niezbędnych potrzeb drobnych gospodarstw i większej własności;
- b) czuwanie nad terminowem zebraniem potrzebnych produktów i inwentarzy;
- c) zaopiekowanie się temi inwentarzami i nasionami, które przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych mogłyby być dostarczone dla potrzeb ludności;
- d) sprawdzanie i zatwierdzanie wniosków, przedstawionych przez Komitety Gminne Pomocy Rolnej, oraz czuwanie nad tem, by przyznane kredyty nie przekraczały norm, przyjętych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych (art. 5);
- e) informowanie Wydziału Odbudowy Rolnictwa Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o stanie gospodarstw rolnych w powiecie, o ich potrzebach rolnych i o koniecznych zarządzeniach dla ochrony i zabezpieczenia posiewów wiosennych i ozimych
- f) techniczne wykonanie wszelkich zarządzeń Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

IX.

Akcja Komitetów Gminnych i Powiatowych Pomocy Rolnej obejmuje nie tylko właścicieli nieuprawionych obszarów, lecz i dzierżawców tych gruntów na mocy ustawy za Nz. 235 (Dziennik Praw Nr. 23) z dnia 11.III.19 r., zatwierdzonej przez Sejm dn. 8 marca 1919 r.

X.

W razie, gdyby wynikły nieporozumienia pomiędzy zainteresowaną ludnością a powołanymi Komitetami Pomocy Rolnej, Komitet winien niezwłocznie powiadomić o tem Inspektora Rolnictwa Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, który na miejscu sprawę zbada i spór rozstrzygnie.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych:

(—) *Janicki.*

Warszawa, dnia 15 kwietnia 1919 r.

INSTRUKCJA

w przedmiocie przyjmowania, oszacowania i sprzedaży narzędzi rolniczych, inwentarzy żywych i martwych, oraz nasion — przeznaczonych na pomoc rolną dla gospodarstw zniszczonych przez wojnę.

§ 1.

Inwentarze żywe i martwe, pozostałe po byłych władzach okupacyjnych, przechodzą pod zarząd Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

§ 2.

Przekazane inwentarze klasyfikują się na dwie kategorie:

- I) dla gospodarstw małorolnych i
- II) dla większej własności.

§ 3.

Maszyny i narzędzia rolnicze, przybywające do dyspozycji Komitetów Pomocy Rolnej, są oglądane i rejestrowane na stacji przybycia przez przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych lub inspektora rolnictwa i przedstawiciela instytucji, podejmującej się magazynowania i sprzedaży tych narzędzi.

§ 4.

Po spisaniu aktu przyjęcia inwentarza żywego i martwego, oraz nasion za odpowiedniemi pokwitowaniami na akcie, inwentarz cały oddaje się pod opiekę instytucji, która przyjęła odpowiednie zobowiązania względem Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, przyczem akt przyjęcia przed odesłaniem do Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych winien być wpisany w osobną księgę inwentarza. Odpisy wymienionego aktu pozostają u miejscowego inspektora rolnictwa i instytucji, przyjmującej inwentarz na przechowanie. Oryginał zaś winien być listem poleconym wysłany do Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych przez inspektora rolnictwa, który załącza przy tem swoją opinię o użytkowaniu inwentarzy, które wymagają naprawy, lub są niezdatne do użytku. W razie potrzeby naprawy należy powiadomić, czy naprawa mogłaby być przeprowadzoną na miejscu i jakich wymagałaby kosztów.

§ 5.

Przy spisywaniu aktu należy wyszczególnić:

- a) rodzaj inwentarzy,
- b) markę,

c) wartość użytkową, (nowe, stare, używane, niezdatne do użytku, nadające się do użytku, nadające się do naprawy, nienadające się do naprawy i t. d.).

§ 6.

Przy ustalaniu cen na narzędzia i maszyny rolnicze obowiązują następujące zasady:

Ceny ustala „Komisja Oceny“ w skład której wchodzi:

- 1) przedstawiciel Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr państwowych lub Inspektor Rolnictwa jako przewodniczący,
- 2) przedstawiciel instytucji, pośredniczącej w sprzedaży inwentarzy i nasion,
- 3) przedstawiciel miejscowego Komitetu Pomocy Rolnej i
- 4) w charakterze rzeczoznawców, z głosem doradczym, przedstawiciel Związku Zieman i przedstawiciel Kółka Rolniczego.

§ 7.

Za podstawę ustalenia cen „Komisja Oceny“ przyjmuje ceny rynkowe, posługując się cennikami istniejących instytucji handlowych, przyczem komisja ma baczyć, by ocena inwentarza odpowiadała rzeczywistej jego wartości. Cenę sprzedażną określa się przez dodanie do ustalonej ceny zasadniczej prowizji, przewidywanej dla każdej pośredniczącej instytucji przez umowę, zawartą z Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych, oraz kosztów frachtu.

§ 8.

Po ustaleniu cen dla każdej przybywającej partii narzędzi, maszyn, nasion i innych inwentarzy, „Komisja Oceny“ sporządza protokół z wyszczególnieniem pozycji, z których się składa cena sprzedażna. Protokół aktu przyjęcia i oceny wpisuje się do specjalnej księgi za podpisami osób, które uczestniczyły w spisaniu protokołu. Oryginał Inspektor Rolnictwa odsyła za pokwitowaniem do Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

§ 9.

Odpisy protokołów o nasionach, narzędziach i inwentarzach, przybywających na miejsce przeznaczenia z podaniem cen, winny być przesłane do Komitetów Powiatowych Pomocy Rolnej, które prowadzą ściśle ewidencję przeznaczonych dla podziału inwentarzy i nasion.

§ 10.

Zasadniczą cenę nasion ustala i przesyła do wiadomości pośredniczących instytucji Państwowy Urząd Zbożowy, ceny zaś sprzedażne na zasadach wyżej oznaczonych określa „Komisja Oceny“.

§ 11.

Sprzedaż inwentarzy i nasion odbywa się na zasadzie zaświadczeń, wydawanych przez odpowiednie Komitety powiatowe Pomocy Rolnej, przyczem w razie sprzedaży na raty instytucja rozdzielcza odbiera od nabywców odpowiednie zobowiązania.

§ 12.

Nabywcami inwentarzy, narzędzi i nasion mogą być wszyscy bez wyjątku właściciele zniszczonych gospodarstw, zakwalifikowani przez odpowiednie Komitety

Pomocy Rolnej w obrębie powiatów, w których powstają Komitety Pomocy Rolnej, również i z tego prawa korzystają dzierżawcy gruntów pozostających odłogiem i dzierżawionych na mocy tymczasowej ustawy z dn. 8 marca 1918 r. zatwierdzonej przez Sejm.

§ 13.

Zakwalifikowanym przez Komitety Powiatowe gospodarstwom rolnym przysługuje prawo korzystania z bezprocentowego kredytu przy kupnie i rozłożeniu wpłat na raty. Przewidziane są trzy kategorie nabywców zależnie od stanu ich zamożności, według norm następujących:

Kategoria I-sza: przewiduje całkowitą wypłatę przy odbiorze,

Kategoria II-a: przewiduje wypłatę $\frac{1}{2}$ ceny sprzedażnej przy odbiorze, reszta należności 1-go października 1919 roku,

Kategoria III-a: przewiduje 2 raty, należność podlega zwrotowi w terminach następujących:

1-sza rata należności—1 paźdz. 1921 r.

2-ga pozostała $\frac{1}{2}$ nal. 1 paźdz. 1922 r.

§ 14.

Wrazie potrzeby Komitety Powiatowe Pomocy Rolnej przy współudziale odpowiednich instytucji współdzielczych organizują wypożyczalnie narzędzi, maszyn rolniczych i inwentarzy.

§ 15.

Zasady użytkowania narzędzi lub inwentarzy, znajdujących się w wypożyczalni i przeznaczonych dla drobnej własności, opracowują miejscowe Komitety Pomocy Rolnej, uwzględniając lokalne warunki i potrzeby.

§ 16.

Spis kompletu inwentarzy z podaniem wykazu osób lub instytucji odpowiedzialnych za całość danego kompletu na zatwierdzenie winien być przesłany do Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych:

(—) Janicki.

Warszawa, dnia 15 kwietnia 1919 r.

„Monitor Polski“ № 87.

ODEZWA

Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych
do ludności w sprawie dzierżaw przymusowych.

Rząd podejmuje najusilniejsze starania, aby zaopatrzyć ludność w dostateczną ilość środków żywności, co jest pierwszym warunkiem, umożliwiającym spokojną pracę nad odbudową całego kraju po latach wojny i ciężkiej rabunkowej gospodarce okupantów.

Możność tego zaopatrzenia zależy przedewszystkiem od stanu wytworzości rolnej, przeto w wykonaniu Ustawy Sejmowej z dnia 8 marca r. b. Ministerstwo Rolnictwa i D. P. wzywa wszystkie warstwy ludności wiejskiej do wyłożenia pracy w celu przysporzenia kra-

jowi płodów rolnych przez możliwie największe rozszerzenie powierzchni zasiewów w roku bieżącym.

Rząd zdaje sobie sprawę z tego, iż koniecznym byłoby w tym celu natychmiastowe dostarczenie rolnikom potrzebnego inwentarza, narzędzi, nasion i nawozów sztucznych. Rząd czyni wszelkie możliwe starania w tym kierunku; brak środków, wojna na kilku frontach, trudności komunikacji z zagranicą i spóźniona pora uniemożliwiają jednak przyjscia na czas z wydatną pomocą rolnictwu. Dla zwiększenia zapasów taniego zboża, niezbędnego dla wyżywienia, przede wszystkim uboższej ludności miast i wsi, koniecznym jest rozszerzenie powierzchni gruntów uprawnych i uruchomienie gospodarstw zniszczonych przez wojnę. Dla osiągnięcia tego celu należy zatrudnić na roli możliwie największą ilość rąk roboczych i uruchomić wszystkie siły kraju przy uprawie gruntów.

W tym celu Sejm postanowił wydzierżawienie czasowe, krótkoterminowe wszelkich gruntów ornych, leżących odłogiem, rolnikom fachowym, którzy posiadają potrzebne do tego środki.

W wykonaniu powyższej uchwały sejmowej z dnia 8 marca (Ustawa Tymczasowa w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych. Dziennik Praw Nr 23 z dnia 11-III. 1919 r. poz. 235), zostaje przy Ministerstwie Rolnictwa i D. P. utworzony „Urząd czasowy dzierżaw przymusowych”. Zadaniem tego Urzędu będzie objęcie w zarząd przymusowy tych niewyzyskanych użytków rolnych, których właściciele nie będą w stanie sami uprawić.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych zamianuje Powiatowych Zarządców Państwowych i uprawni ich do kwalifikowania tych gruntów, leżących odłogiem, które mają być oddane w zarząd przymusowy w celu ich wydzierżawienia. Powiatowi Zarządcy Państwowi w razie potrzeby zamianują gminnych Zarządców Państwowych.

Rząd wzywa rolników, posiadających odpowiednie środki do uprawy roli, a przede wszystkim dotychczasowych drobnych dzierżawców pozbawionych dzierżawy, stale zamieszkałych w danej miejscowości robotników rolnych, sąsiadujących z danymi majątkami małorolnych, oraz właścicieli gruntów, leżących odłogiem, aby zawierali umowy w myśl Ustawy Sejmowej.

W razie niedojścia do skutku porozumienia dobrowolnego z właścicielem, wzywa się wymienionych powyżej rolników do zapisywania się w Urzędach gminnych, które stosownie do rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych obowiązane będą formować listy kandydatów na dzierżawców. Przy zapisywaniu się na powyższe listy zgłaszający się obowiązani są podać swoje imię, nazwisko, zajęcie, kwalifikacje i posiadane środki niezbędne do uprawy roli i jej obsiewu, gdyż na zasadzie Ustawy Sejmowej dzierżawców obowiązuje należyte wykorzystanie wydzierżawionych gruntów i dobra ich uprawa.

Na podstawie dostarczonych w ten sposób wiadomości, Urzędy gminne sporządzą dla każdej gminy odpowiednie wykazy i skierują je do Powiatowych Zarządców, którzy według uznanej przez siebie potrzeby postanowią, które nieuprawne użytki rolne mają być wzięte w zarząd przymusowy.

Zaznacza się przytem, że wydzierżawianie gruntów leżących odłogiem nie ma na celu zniesienia praw do-

tychczasowych właścicieli lub dzierżawców majątków rolnych. Jest ono obliczone tylko na zbiór jednego lub dwóch plonów i kończy się w terminie ukończenia kontraktów i nie daje czasowym dzierżawcom żadnych praw własności na grunt wydzierżawiony.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

(—) Janicki.

INSTRUKCJA

w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych (do Ustawy Tymczasowej z dnia 8 marca 1919 r. w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych, Dziennik Praw Nr. 23 z dnia 11 marca 1919 r. poz. 235).

II Ogólne zasady.

Art. 1. Głównym celem Ustawy Tymczasowej w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych jest zapewnienie zaopatrzenia kraju w płody rolne, które mogą i powinny być wyprodukowane w Państwie.

Art. 2. Zarząd przymusowy gruntów ma na celu rozszerzenie powierzchni zasiewów dla możliwego powiększenia produkcji rolnej i ten a nie jakikolwiek inny wzgląd musi być punktem wyjścia przy stosowaniu ustawy.

Art. 3. Ten sam wzgląd na aprowizację kraju i brak czasu, niepozwalający Rządowi na zorganizowanie wyczerpującej pomocy w dostarczeniu potrzebnych środków produkcji, wywołuje konieczność wydzierżawiania gruntów tylko tym, którzy posiadają te środki lub nabyć je mogą do czasu zasiewów.

Art. 4. Ustawa nie wprowadza i nie przesądza żadnych zmian prawa własności w stosunku do ziemi, jest krótkotrwała, obliczona na okres czasu, niezbędny na obsiew i zbiór jednego lub dwóch plonów z pól, które były przed wojną w uprawie rolnej, obecnie zaś z powodu braku środków odpowiednich leżą odłogiem i nie mogą być uprawione przez właściciela. Dzierżawa taka kończy się automatycznie w terminie ukończenia kontraktu przez Ustawę przewidzianym.

Art. 5. Należy uświadomić ludność i właścicieli ziemskich, aby starali się dobrowolnie zawierać umowy dzierżawne, zanim kandydaci na dzierżawców zaczną się zwracać do Organów Państwowych; umowy takie, o ile zostały zawarte dobrowolnie nawet po 1-ym kwietnia na warunkach zgodnych z Ustawą Tymczasową, powinny być uznane przez zarządcę powiatowego.

II. Zarządcy państwowi: powiatowi i gminni.

Art. 6. Powiatowi zarządcy państwowi, mianowani przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych, podlegają Urzędowi Czasowemu Dzierżaw Przymusowych w zakresie jego kompetencji i obowiązani są do wykonywania czynności, wynikających z niniejszej instrukcji w myśl „Ustawy Tymczasowej w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych“.

Art. 7. Dla dokonywania odpowiednich czynności w gminach powiatowi zarządcy państwowi zamianują zarządców państwowych dla gmin, a w razie potrzeby dla poszczególnych majątków. Obowiązki zarządców państwowych winny być przede wszystkim powierzone poważniejszym mieszkańcom gminy, cieszącym się zaufaniem ludności, lub też stowarzyszeniom, korzystającym z prerogatyw osób prawnych. Jeżeli takim zarządcą zostanie organizacja społeczna, to obowiązek sprawowania czynności, wynikających z zarządu, leży na przedstawicielach danej instytucji, przez nią ad hoc delegowanych. Czynnościami zarządców gminnych kierują powiatowi zarządcy państwowi i ponoszą za nie odpowiedzialność.

Art. 8. Osoby prywatne i przedstawiciele instytucji społecznych będą mianowani w charakterze djetarjuszy z przyjęciem zasady zwrotu kosztów oraz wynagrodzenia za czas pracy.

Art. 9. Funkcjonariuszy „Urzędu Czas Dzier. Przymusowych“ obowiązują przepisy o służbie państwowej.

Art. 10. Zarządcy państwowi, powiatowi i gminni stosownie do odpowiednich zarządzeń Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przy wykonywaniu swych czynności będą korzystali ze współdziałania i pomocy władz gminnych i powiatowych, której mają prawo wymagać za okazaniem odpowiedniej legitymacji (powiatowi—legitymacji, otrzymanej z Urzędu Czas. Dzier. Przymusowych gminni—legitymacji, wystawionych przez powiatowych zarządców państwowych).

III. Ustalenie zapotrzebowania i podaży gruntów do wydzierżawienia.

Art. 11. Zapotrzebowanie na grunty do wydzierżawienia powinno być ujawnione za pośrednictwem urzędów gminnych, w ten sposób, że wójt gminy lub jego zastępca formuje listy zgłaszających się kandydatów według wskazówek, udzielonych mu przez zarządcę gminnego. Należy ustalić termin zgłoszeń, który winien być opublikowany w gminie w sposób dla wszystkich dostępny. Urząd gminny obowiązany jest pomieścić na listach kandydatów wszystkich zgłaszających się i dołączyć swoją o nich opinię, w której należy podać, czy dany kandydat uprawia swój własny grunt i czy posiada odpowiednie środki i inwentarze, oraz możliwość uprawienia i obsiania gruntu, o którego dzierżawę претендуje.

Art. 12. Ilość gruntu do wydzierżawienia winna być ustaloną przez zarządcę powiatowego, który zażąda od właścicieli majątków w formie piśmiennej deklaracji z podpisem właściciela następującego wykazu:

- a) ogólna przestrzeń użytków rolnych,
- b) przestrzeń, obsiana oziminami, koniczynami i przeznaczona pod jare zasiewy,
- c) uprawy już wykonane pod poszczególne plody i uprawy, pozostałe do wykonania, w tem przestrzeń ugorów, stosowanych w gospodarstwie przed wojną i obecnie,
- d) przestrzeń gruntów, których projektowana uprawa nie obejmie i które właściciel sam zaofiaruje do wydzierżawienia,
- e) rozporządzalne środki produkcji (inwentarza żywe i martwe, stali pracownicy, nasiona i t. p.).

Wykaz ten w razie wątpliwości powinien być na miejscu sprawdzony przez zarządcę powiatowego.

Art. 13. Określenie potrzeb gmin i powiatów, wyłonione z zebranych danych co do pobytu i podaży na grunty orne, oraz wykazy rozporządzalnych środków produkcji powinny być komunikowane możliwie szybko w ogólnych zestawieniach „Urzędowi Czas Dzier. Przym.“ według szematów, które będą nadesłane.

IV. Kwalifikacje gruntów.

Art. 14. Grunty, niepodlegając przymusowemu wydzierżawieniu:

a) grunty, których parcelacja została rozpoczęta, a mianowicie, co do których zawarte zostały odpowiednie umowy, lub wypłacone zadatki lub też parcelanci objęli chociaż częściowo w posiadanie owe grunty,

b) grunty, leżące w tej chwili odłogiem, które właściciel lub dzierżawca, mając odpowiedni inwentarz i środki, przygotowywać będzie latem pod zastaw oziminy; przestrzeń takich gruntów nie powinna jednak przekraczać $\frac{1}{3}$ całej przestrzeni ornej,

c) grunty, przeznaczone do zasiewu, lecz nieobsiane, tylko z powodu strajku służby,

d) sztuczne pastwiska, ziemia meljorowana i łąki, które przed wojną nie były używane jako ziemie orne.

Art. 15. Grunty, podlegające przymusowemu wydzierżawieniu w myśl art. 1 „Ustawy tymczasowej w przedmiocie wydzierżawiania niezagospodarowanych użytków rolnych;

a) grunty orne, zdadne pod uprawę, a w chwili obecnej pozostawione odłogiem czy to wskutek niedbalstwa właściciela, czy też wskutek braku środków i inwentarza,

b) grunty, wzięte w dzierżawę przed jednostki, nie uprawiające ich na własny rachunek lub na domowy użytek, lecz poddzierżawiające w celach wyzysku.

Art. 16. Jako podstawę ogólną do oceny stopnia wyzyskania użytków rolnych danego majątku należy przyjąć:

a) zmniejszenie liczby stałych pracowników rolnych w stosunku do liczby przedwojennych,

b) znaczne zmniejszenie obsianej przestrzeni ornej (pod oziminami i wiosennymi zasiewami) w stosunku do tejże przestrzeni przed wojną; jako granicę dopuszczalnej powierzchni nieobsianych ugorów można przyjąć 33 proc. całej powierzchni ornej majątku, a to przez wzgląd na stosowany u nas system trójpolówki.

c) pozostawione zasiewy koniczyny czerwonej lub białej nawet z małą domieszką traw do użytkowania pastwiskowego na rok 4-ty (wegetacyjny, mają być zaliczone do ugorów nieobsianych, których ogólna przestrzeń ograniczona jest w punkcie b.,

d) jako minimum siły sprzężajnej przyjąć należy 1 konia na włókę gruntów ornych, a to myśl normy, przyjętej przez Towarzystwo Kredytowe Ziemskie.

Art. 17. W majątkach objętych w zarząd przymusowy winien zarządca powiatowy wyjaśnić w porozumieniu z właścicielem, w jaki sposób możnaby zużytkować część budynków, narządzi do uprawy oraz nasion i t. d., o ile byłyby zbywające w majątku; zarządca winien omówić warunki wynajmu tychże, ochronę właściciela od strat i rygory dla użytkujących z budynków i narządzi wynajętych. Użytkowanie wspólne oddzielnego budynku gospodarskiego bez zgody właściciela jest niedopuszczalne.

Art. 18. W majątkach, objętych w zarząd przymusowy, po ustaleniu przez zarządcę powiatowego w porozumieniu z właścicielem gruntów przeznaczonych do wydzierżawienia i po wyznaczeniu w myśl „Ustawy Tymczasowej z dnia 8 marca 1919 r.“ tenuity dzierżawnej, zarządca gminny winien ułożyć plan wydzierżawienia gruntów w danym majątku i przesłać go do zatwierdzenia zarządcy powiatowemu.

V. Plan i zasady wydzierżawiania gruntów.

Art. 19. Ważnem jest, aby zarządca powiatowy przed rozpoczęciem przyjmowania przez gminy zgłoszeń kandydatów na grunty poszczególnych majątków zdał sobie sprawę, czy i ile ziemi będzie miał do rozporządzenia w danej gminie, wtedy zawczasu poleci on urzędowi gminnym wyjaśnić przy zapisach, czy dzierżawcy w razie braku ziemi w danej gminie reflektowaliby na ziemię w innych sąsiednich gminach. Odpowiednie uświadomienie ludności, jakie grunty w myśl niniejszej ustawy będą wydzierżawiane zapobiegnie zgłaszaniu się zbytnej ilości kandydatów do gruntów, niepodlegających przymusowemu wydzierżawieniu.

Art. 20. Gminny zarządca państwowy powinien przedstawić zarządcy powiatowemu listę proponowanych zarządców dla poszczególnych majątków; o zamianowaniu tych ostatnich powinno być ogłoszone w gminie.

Art. 21. Jeżeli zapotrzebowanie przewyższy ilość ziemi dobrowolnie zaoferowanej i objętej w zarząd przymusowy, a niema możliwości dopełnienia tego braku z pogranicznych majątków sąsiednich gmin, to należy dawać pierwszeństwo grupom kandydatów w kolei, podanej w art. 2 „Ustawy“.

Art. 22. Przy rozdziale gruntów uwzględnić należy.

- a) zasoby danego kandydata na dzierżawcę.
- b) przeznaczenie odpowiedniego pola pod zasiew każdej oddzielnej rośliny lub grupy roślin, zbliżonych co do sposobu uprawy, sprzętu, przed i poplonów i nawożenia—w porozumieniu z właścicielem,
- c) rozbite pola na działki, odpowiadające zapotrzebowaniu poszczególnych dzierżawców,
- d) forma działek powinna być taka, aby umożliwiła jednolitą orkę, którą należy prowadzić w sposób i w kierunku, w danym przyjętym, oraz taką, aby do każdej działki był możliwy dojazd,
- e) wymierzyć działki należy w sposób i w miarach, ogólnie przyjętych w danej okolicy dla zwykłego użytku gospodarczego, w obecności przedstawiciela majątku lub jego zastępcy i przedstawicieli dzierżawców,
- f) należy zapisać kolejny porządek działek i wymiary, dane te powinny być spisane w dwóch egzemplarzach, z których jeden winien być przechowany u zarządcy powiatowego, a drugi u właściciela majątku,
- g) jeżeli gleba działek nie będzie jednolita i nie dojdzie do zgody co do jej rozbioru, to należy sprawę tę rozstrzygnąć przez losowanie.

Art. 23. Tenuta dzierżawna w myśl art. 4 „Ustawy“ nie powinna przekraczać dwukrotnej przeciętnej tenuity, pobieranej w ostatnich dwóch latach przed 1. II 1915 r. w danej okolicy. Należy ustalić przeciętną tenuity dzierżawną dla każdego majątku w porozumieniu z właścicielem i miejscową Radą Gminną; ustalenie indywidualnej tenuity dla poszczególnych działek nie może

wpływać na zmianę przeciętnej tenuity, określonej jak wyżej dla danego majątku. Przy ustawieniu tenuity dla poszczególnych działek należy uwzględnić: a) przy znacznej różnorodności gleby w danym polu należy wspólnie z przedstawicielami dzierżawców ustalić tenuity dla gleby lepszej i gorszej przed wyznaczeniem działek poszczególnych dzierżawcom, b) działki, narażone bardziej od innych na uszkodzenie (przy pastwisku, drodze etc.), a także wymagające pewnych robót ziemnych, wzrosłe silnie odłogi, gdzie uprawa jest szczególnie trudna—powinny mieć ustaloną tenuity niższą, c) zarządca państwowy danego majątku winien zażądać od dzierżawców dokonania wyboru upoważnionych przedstawicieli, którzy winni być obecni przy wszystkich czynnościach, dotyczących podziału gruntów, ich oceny i spisania umów; przy wydzielaniu parceli dla poszczególnych dzierżawców konieczna jest obecność zainteresowanych.

Art. 24. Zarządca powiatowy obowiązany jest dopilnować, aby przy spisaniu umowy dzierżawnej były wyraźnie określone przez właściciela serwituty, ciężące na danej parceli; dzierżawca musi być o nich dokładnie powiadomiony, co należy zaznaczyć w umowie. Wszelkie pretensje z tytułu serwitów, dotyczące pól wydzierżawionych, o ile ich prawa serwitutowe nie były zastrzeżone w umowie dzierżawnej—obciążają właściciela majątku.

Art. 25. W umowie dzierżawnej powinno być zrobione zastrzeżenie, że w razie parcelacji majątku tymczasowy dzierżawca musi ustąpić, przyczem przysługuje mu prawo zebrania zasianego plonu.

Art. 26. W myśl „Ustawy Tymczasowej“ wszelkie wydzierżawianie gruntów w celu dalszego ich poddzierżawiania jest niedopuszczalne.

VI.

Art. 27. Dochody z dzierżaw winny być wnoszone przez zarządców państwowych na specjalne rachunki „Urzędu Czas. Dzierż. Przym.“ osobno dla każdego majątku. Z tych wpływów będą przedewszystkiem pokryte rozchody Zarządu Państwowego—reszta zostanie wypłacona właścicielowi gruntu. Do podnoszenia sum z rachunków specjalnych będą upoważnieni państwowi zarządcy powiatowi przez ogólne lub poszczególne pełnomocnictwa Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych:

(—) *Janiccki.*

Warszawa, dn. 31 marca 1919 r.

„Monitor Polski“ № 74.

Ustawa Sejmowa

Z dnia 28 lutego 1919 r.

W przedmiocie zaopatrzenia ludności w drzewo opałowe i budulcowe.

Art. 1. Celem umożliwienia ludności zaopatrzenia w drzewo budulcowe i opałowe upoważnia się rząd do wydawania drzewa:

- a) dla odbudowy zniszczonych przez działania wojenne domów mieszkalnych i zabudowań gospodarczych drobnych rolników oraz drobnych posia-

daczy miejskich na rachunek Skarbu Państwa — do wysokości stwierdzonej szkody wojennej.

b) dla innych celów po cenach ustanowionych przez rząd.

Art. 2. Na uzyskanie potrzebnego zapasu drzewa rząd ma prawo przeznaczyć drzewo z lasów państwowych, jak również dokonywać zajęcia drzewa w lasach prywatnych na pniu, oraz gotowego materiału ściętego, jak również tartego po cenach ustanowionych przez rząd.

W razie zaniechania ruchu zakładów przeróbki drzewa przez ich właścicieli, rząd może je objąć w zarząd Państwa.

Art. 3. Wydatki Skarbu Państwa poniesione z tytułu wydawania drzewa winny być rejestrowane w celu potrącenia poszkodowanemu z ewentualnie przypadających mu odszkodowań wojennych.

Art. 4. Ustawa niniejsza przestaje obowiązywać, skoro zostanie wydana ogólna ustawa o odbudowaniu kraju.

Art. 5. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Ministrem Skarbu.

Marszałek:

(—) **Trampczyński.**

Prezydent Ministrów

(—) **I. J. Paderewski.**

Minister Robót Publicznych:

(—) **Pruchnik.**

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych:

(—) **Janicki.**

Minister Skarbu:

(—) **Dr. English.**

Rozporządzenie wykonawcze

do ustawy z dnia 28 lutego 1919 r. w przedmiocie zaopatrzenia ludności w drzewo budulcowe i opałowe. (Dziennik Praw № 20 1919 r.)

Na zasadzie art. 5 ustawy Sejmowej z dnia 28 lutego 1919 r. w przedmiocie zaopatrzenia ludności w drzewo budulcowe i opałowe w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych, oraz z Ministrem Skarbu wydaję następujące przepisy wykonawcze:

Art. 1. Dla odbudowy zniszczonych przez działania wojenne domów mieszkalnych i zabudowań gospodarczych drobnych rolników, oraz drobnych posiadaczy miejskich będzie wydawane drzewo budulcowe z uwzględnieniem następującego porządku:

- 1) tym, którzy jeszcze wcale się nie odbudowali, mieszkając w ziemiankach, szałasach, koszarach wreszcie w cudzych zabudowaniach;
- 2) którzy posiadają budynki gospodarcze bez domów mieszkalnych;
- 3) którzy posiadają domy mieszkalne bez zabudowań gospodarczych.

(Dalszy ciąg nastąpi).

Rozporządzenie.

Celém zapobieżenia nieporozumieniom, powstającym z powodu użytkowania własności powracających do powiatu reemigrantów, zarządzam stosownie do uchwały powziętej na zebraniu Delegatów Rad Gminnych, wojtów i burmistrzów dnia 27-go czerwca r. b. co następuje:

1) Jeżeli reemigrant wrócił po 1. kwietnia r. b. i zastał na swojej własności użytkującego na mocy kontraktu zawartego z Komisarjatem, nie może on wnosić pretensji do dzierżawcy jego własności, lecz jedynie do Zarządu Wojskowego w osobie Komisarza powiatowego. Objęcie ziemi może nastąpić po sprzecie posiewów.

2) Jeżeli reemigrant wrócił do swej siedziby przed 1. kwietnia i zastał na swoim gruncie posianą oziminę przez osobę drugą, w takim razie przysługuje jemu prawo na jedną trzecią część oziminy z warunkiem, że będzie pomagał właścicielowi sprzątać posiew, ofiarując osobistego wysiłku tyle, ile potrzeba do sprzątnięcia $\frac{1}{3}$ części oziminy, i opłaci wszystkie podatki ciężary gminne i państwowe, przypadające na grunt, z którego sprząta oziminę. Resztę oziminy i resztę ciężarów przypada wykonawcy zasiewu.

Wyjątek tworzą posiewy tych włościan, którzy zostali przez władze okupacyjne wyrzuceni z swych gruntów i skierowani na opuszczone ziemie uciekinierów. Ci korzystają z całości posiewu i dzielą się podług powyższych prawideł z wszystkimi właścicielami obsianych gruntów tylko wtenczas, jeżeli obszar obsianego pola ozimina jest większy niż obszar jego własnego uprawionego gruntu,

3) Kto nieprawnie t. j. bez kontraktu i wiedzy Komisarjatu użytkuje pola uciekiniera, płacić musi na korzyść Rządu podwójną dzierżawę jednorazowo, oprócz tego właścicielowi, w razie nieobecności jego, Rządowi oddać jedną trzecią część ziarna osiągniętego z nieprawnie użytkowanego pola.

Te same przepisy dotyczą również łąk nieprawnie użytkowanych.

Sprzeciwiającym się powyższemu uchwałom grozi więzienie do 1. miesiąca lub kara grzywną do 3000 marek.

Komisarz **D-r A. Cyfrowicz.**

Inspektor Rolnictwa **Woźniacki.**